

tion of language. On the one hand, the analysis deals with the communicational function of language, which is generally recognized as its fundamental function; on the other hand, however, language is analyzed as a means of social identification, i.e. as a cohesion factor in the foundation and preservation of identity („identitätsstiftende Funktion“). The paper provides arguments that this function is on, more or less, the same level of importance as the communicational function with which it is mostly inseparably connected. Only when both these functions are regarded as equally important, it is possible to understand the logic of differentiation of languages, of language diversity in the world, and of drawing boundaries between languages, even where perfunctory observers may see these languages as identical or only insignificantly distinct.

NAGLASNO USAVRŠAVANJE HRVATSKOGA JEZIKA VII.

U susret hrvatskomu pravogovoru

Stjepan Vukušić

(Nastavak iz prošloga broja)

Već je otkrivena i već u priručnicima potvrđena zapadna novoštokavština kao sustav.

U Atlasu filozofije pod natuknicom Georg Wilhelm Friedrich Hegel piše:

„Sustav je manje izvana dodana forma nego nutarnje usmjerenje na cjelinu. Hegel u njemu vidi jedini mogući oblik predstavljanja Istinitog u znanosti.“

Tu autor citira i samoga Hegela:

„Da je ono istinsko samo kao sustav zbiljsko ..., izraženo je u predodžbi koja ono ap-solutno izriče kao duh... Zbiljski je jedino ono duhovno, ... ono je po sebi i za sebe.“

Po sebi kao zbilja, a za sebe je kao mišljenje i osmišljena zbilja.

To „nutarnje usmjerenje“ na sustavnu cjelinu očituje se i u jeziku kao duhov-nome djelu. A jezik je i sustav sustavā, pa je na svim njegovim razinama „nutarnje usmjerenje na cjelinu“. I na cjelinu cjelinā, tj. na sav jezik. U takav jezik stane i zbilja i mišljenje kao duh.

Evo i preslike 129. stranice iz Knjige prve Velike hrvatske gramatike.¹⁵

¹⁵ Glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika, 2007., Nakladni zavod Globus, Zagreb

Usporedni prikaz prozodije u klasičnome, prihvatljivome i prihvaćenome tipu općega hrvatskoga

Klasični tip	Prihvatljivi tip	Prihvaćeni tip
1. četiri naglasaka: kratkosilazni (˘), dugosilazni (˘˘), kratkouzlazni (˘˘), dugouzlazni (˘˘˘)	četiri naglasaka: kratkosilazni (˘), dugosilazni (˘˘), kratkouzlazni (˘˘), dugouzlazni (˘˘˘)	tri naglasaka: kratki (˘), dugosilazni (˘˘), dugouzlazni (˘˘˘)
2. nedopušteno mjesto silaznih naglasaka na nepočetnom slogu u govornoj riječi	nedopušteno mjesto silaznih naglasaka na nepočetnom slogu, što uključuje i završni slog, ali uz dopuštenje brojnih iznimaka	ugašena zabrana silaznih naglasaka na nepočetnim slogovima, što uključuje i završni slog
3. zanaglasni dugi i kratki slogovi	zanaglasni dugi i kratki slogovi uz skraćenje dugih i često neutraliziranje razlika	bez zanaglasnih dugih slogova
4. prijenos silaznih naglasaka na prednaglasnicu	neobvezan, ali podosta čest prijenos na prednaglasnicu	bez prijenosa silaznih naglasaka na prednaglasnicu osim iznimaka
5. dvosložni /ije/ kratkih slogova u sljedniku staroga dugoga jata	dvofonemski dugi slog /jě/ ili dvoglasnik /jě/ duga izgovora kao sljednik staroga dugoga jata	dvofonemski dugi slog /jě/ kao sljednik naglašenoga staroga dugoga jata
6. samoglasnički /r/ dugi i kratki kao i ostali samoglasnici	samoglasnički /r/ dugi i kratki, ali često skraćeni	samoglasnički /r/ samo kratak
7. prozodijski likovi preslika novoštokavskih razvojnih sustavnih procesa	nedosljedno preuzeti novoštokavski sustavi	prozodijski likovi riječi preuzeti pojedinačno iz klasičnih kad su u često uporabi, ali su slabo preuzeti obrasci po kojima bi se deducirali pojedinačni rjeđi prozodijski likovi; dominira novo pravilo da se ne mijenja pri preoblici ili tvorenici izvorno mjesto naglasaka, a ako da, onda naglasak preskače na čelno mjesto.

Što se može reći o tom Usporednom prikazu prozodije u klasičnome, prihvatljivome i prihvaćenome tipu općega hrvatskoga?

To je udaljivanje od naše jezikoslovne svijesti, posebice one standardološke i standardizacijske u našim važnim spoznajama i priručnicima, pa i one praktične u našim glasilima i školskome sustavu. Posebno je postavljen klasični tip općega hrvatskoga jer su posrijedi dva uobličena jezika – jedan na temelju zapadne novoštokavštine, drugi na osnovi istočne.

Ali, gole izgovorne podatke nije izmislio Ivo Škarić: oni su u njegovim tekstovima samo tako kontekstualizirani. Riječ je zapravo o supstandardnim konstruktima općeg hrvatskoga jezika.

A pritom su, ipak iznimno zanimljivi podatci o zamjenama jata i za buduće pravogovorne pothvate. I Škarić, dakle, uočava da se osim dvoglasa izgovara i dvo-fonemno dugo [ljē], ali uvijek s istim naglascima: *sniĕg* i *snjĕg*, *liĕp* i *ljĕp*. Prihvaćeni tip ima samo „dvofonemski dugi slog [ljē]“ kao sljednika „naglašenoga staroga dugoga jata“¹⁶ ([cvjĕt|, |djĕte|), ([pövjesti|)]. I u prihvaćenom tipu općega hrvatskoga očuvana je istonaglasnost, samo u primjerima *pövjest* nema zanaglasne dužine jer takve dužine uopće nema prihvaćeni tip općeg hrvatskoga.

Što li će se od svega toga naći u budućoj ortoepskoj knjizi? Možda ne će biti suprotnosti kao u Knjizi prvoj Velike hrvatske gramatike, kao u njezinu četveroknjžju oko naglašavanja, ni kao u hrvatskome pravopisu.

Bez obzira na sve to, ortoepski nam je priručnik prijeko potreban.

Literatura

- Barić, Eugenija i drugi, Hrvatski jezični savjetnik Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena – Školske novine, Zagreb, 1999.
- Barić, Eugenija i drugi, Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika, ŠK, Zagreb, 1979.
- Brozović, Dalibor, Fonologija hrvatskoga standardnoga jezika, u: Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2007.
- Brozović, Dalibor, (1972. – 1973.), O ortoepskoj vrijednosti dugoga i produženog ijekavskog jata, Jezik, god. 3, br. 4. – 5.
- Hamm, Josip, Kratka gramatika hrvatskosrpskog jezika, ŠK, Zagreb, 1967.
- Kunzmann, Peter, Burkard, Franz-Peter, Wiedemann, Franz, Atlas filozofije, Golden marketing, Zagreb, 2001.
- Skupina autora, Hrvatski enciklopedijski rječnik, Novi Liber, Zagreb, 2002.
- Skupina autora, Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika, ŠK, Zagreb, 2015.
- Škarić, Ivo, Fonetika hrvatskoga književnoga jezika, u: Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2007.
- Škarić, Ivo, Hrvatski izgovor, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2009.
- Vukušić, Stjepan, Ivan Zoričić, Marija Grasselli-Vukušić, Naglasak u hrvatskome književnom jeziku, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2007.

¹⁶ Vidi naslov u bilješci 14., str. 129., stupac 3., odlomak 5.

Sažetak

Stjepan Vukušić, sveučilišni profesor u miru
UDK 801.612, pregledni rad
primljen 10. siječnja 2017., prihvaćen za tisak 21. veljače 2017.

Standardisation d' accentuation croate

Dans la langue littéraire croate l'orthoépée est sur l'ordre du jour. Après de l'accentuation, c'est – à – dire, après de la norme accentuelle, il se peut s'approcher chez les problèmes orthoépiques en général.

SPISI VIJEĆA ZA NORMU HRVATSKOGA JEZIKA, II.

Zapisnik sjednice Vijeća za normu hrvatskoga jezika
održane 23. travnja 1998. u 11 sati u Ministarstvu znanosti.

Dnevni red:

1. Rasprava o Prijedlogu Pravilnika Vijeća za normu hrvatskoga jezika
2. Pisanje dvoglasnika ie.

Nazočni: S. Babić (predsjednik), D. Brozović, S. Ham, M. Kačić, T. Ladan, M. Machiedo, M. Mamić, M. Samardžija, S. Težak, S. Vrljić, M. Mihaljević (tajnica) M. Moguš i R. Katičić nisu mogli prisustvovati sjednici, ali su dostavili svoje pismene primjedbe.

Jure Zovko pozdravio je Vijeće u ime Ministarstva.

Ad. I. Članovi Vijeća iznijeli su niz primjedaba na Prijedlog Pravilnika Vijeća za normu hrvatskoga jezika. Zaključeno je da se na temelju usvojenih primjedaba izradi novi konačni tekst Pravilnika koji će se prije iduće sjednice dostaviti svim članovima Vijeća i o čijem će se prihvaćanju glasovati na idućoj sjednici.

Prihvaćene su ove promjene Pravilnika: O javnosti rada (članak 3.) prof. Babić će se posavjetovati s pravnikom. U članku 4. *duh* se mijenja u *izvorne tradicije*, planiranje u normiranje, točke b) i e) treba izbaciti, ako te djelatnosti ulaze u kompetenciju Vijeća za hrvatski jezik, točka e) se dva puta ponavlja, prvu točku e) treba preformulirati. Točka i) treba biti poseban članak. Sve što se tiče predsjednika, potpredsjednika i tajnika treba ujediniti u jednu točku (trebalo bi zaposliti profesionalnu stručnu tajnicu). Redak *Raspravlja o radu Instituta ...* se briše. U članku 7. *deset dana* se mijenja u *četnaest*, a *trećine* u *četvrtinu*. U članku 8. *jednoglasan* se mijenja u *suglasan*, *važan* se mijenja u *osobito hitan*. U članku 10. prva rečenica